

RAČUNSKO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Porevizijsko poročilo

Popravljalni ukrepi

Javne agencije za raziskovalno dejavnost
Republike Slovenije

Poslanstvo

Računsko sodišče pravočasno in objektivno obvešča javnosti o pomembnih odkritjih revizij poslovanja državnih organov in drugih uporabnikov javnih sredstev ter svetuje, kako naj državni organi in drugi porabniki javnih sredstev izboljšajo svoje finančno poslovanje.

Porevizijsko poročilo

Popravljalni ukrepi

Javne agencije za raziskovalno dejavnost

Republike Slovenije

1. UVOD

V revizijskem poročilu o pravilnosti in smotrnosti poslovanja Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (v nadaljevanju: ARRS) št. 1210-6/2009/55 z dne 11. 10. 2010 je Računsko sodišče Republike Slovenije ARRS izreklo o pravilnosti poslovanja mnenje s pridržkom, hkrati pa ugotovilo nekatere nesmotnosti pri poslovanju ARRS.

Ker razkrite nepravilnosti in nesmotnosti niso bile odpravljene med revizijo, smo v revizijskem poročilu podali zahtevo za predložitev odzivnega poročila.

ARRS je v predpisanem roku 90 dni računskemu sodišču predložila odzivno poročilo¹. V odzivnem poročilu, ki ga je s podpisom in pečatom potrdila odgovorna oseba dr. Franci Demšar, direktor ARRS, so predstavljeni popravljalni ukrepi. V porevizijskem postopku smo pregledali odzivno poročilo ter preizkusili verodostojnost in zadovoljivost izkazanih popravljalnih ukrepov.

V tem poročilu:

- predstavljamo nepravilnosti in nesmotnosti, ki so bile razkrite v revizijskem poročilu in so zahtevale ukrepanje,
- povzemamo popravljalne ukrepe in
- izrekamo mnenje o zadovoljivosti popravljalnih ukrepov.

¹ Dopis št. 060-1/2009-26 z dne 7. 1. 2011.

2. NEPRAVILNOSTI, NESMOTRNOSTI IN POPRAVLJALNI UKREPI

2.1 Določitev cene raziskovalne ure

2.1.1 Opis nepravilnosti

Navodilo o višini cene raziskovalne ure² določa ceno raziskovalne ure za financiranje raziskovalnih projektov. Navodilo o višini cene raziskovalne ure je sprejel direktor na podlagi Uredbe o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa³, ki ne določa pristojnosti za sprejem navodil direktorju ARRS. Navodilo o višini cene raziskovalne ure ne sodi med posamične akte ARRS, za katere sprejem je na podlagi 22. člena Sklepa o ustanovitvi Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije⁴ (v nadaljevanju: sklep o ustanovitvi) pooblaščen direktor, temveč sodi med splošne akte, ki bi jih moral sprejeti upravni odbor.

2.1.2 Izkazani popravljalni ukrepi

Upravni odbor je na 15. seji, ki je bila 23. 12. 2010, sprejel Navodilo o ceni raziskovalne ure za leto 2010. ARRS je posredovala tudi dopis Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (v nadaljevanju: MVZT), da pošlje Navodilo o ceni raziskovalne ure za leto 2010 ustanovitelju za objavo v Uradnem listu Republike Slovenije.

2.1.3 Ocena popravljalnih ukrepov

Izkazane popravljalne ukrepe ocenjujemo kot *zadovoljive*, ker je upravni odbor sprejel Navodilo o ceni raziskovalne ure za leto 2010, ARRS pa ga je posredovala MVZT, da ga pošlje ustanovitelju za objavo v Uradnem listu Republike Slovenije.

² Št. 410-2/2008-3 z dne 20. 11. 2008, velja do 31. 12. 2008; št. 410-6/2009-1 z dne 19. 1. 2009, velja od 21. 7. 2009.

³ Uradni list RS, št. 74/04, 32/05, 26/06, 80/07, 89/08.

⁴ Uradni list RS, št. 123/03.

2.2 Analiza raziskovalnih področij

2.2.1 Opis nesmotnosti

Usmeritve za delovanje

Za posamezne javne razpise oziroma pozive je MVZT izdalo usmeritve za dodelitev proračunskih sredstev po posameznih vedah in za raziskovalne prioritete v posameznem letu. ARRS je razdeljevala sredstva za posamezne raziskovalne projekte in programe znotraj posameznih ved po področjih glede na število doseženih točk in glede na odločitev znanstvenega sveta ARRS (v nadaljevanju: ZSA). ARRS je sicer pri razdelitvi sredstev upoštevala usmeritve MVZT, ker pa te niso določale razdelitve sredstev znotraj posameznih ved, smo ocenili, da bi morala ARRS izdelati analizo, na podlagi katere bi ocenila, katera raziskovalna področja bo prioriteto podpirala, pri tem pa bi morala upoštevati ekonomski vidik razdeljevanja proračunskih sredstev.

2.2.2 Izkazani popravljalni ukrepi

ARRS je izdelala analizo stroškov in koristi politik financiranja ved, ki jih je izvajala na podlagi Resolucije o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006–2009, ločeno po posameznih vedah. Analiza raziskovalnih področij se nanaša na obdobje zadnjih petih let, za katera so podatki o stroških, to je od leta 2004 do vključno leta 2008. Na podlagi analize raziskovalnih področij je ARRS pripravila oceno, katera raziskovalna področja za obdobje 2011–2015 bo prioriteto podpirala. Analizo raziskovalnih področij z oceno je ARRS priložila odzivnemu poročilu. ZSA in upravni odbor sta se z analizo raziskovalnih področij seznanila in menila, da je dobra osnova za določitev prioritet.

2.2.3 Ocena popravljalnih ukrepov

Izkazane popravljalne ukrepe ocenjujemo kot *zadovoljive*, ker je ARRS izdelala analizo stroškov in koristi politik financiranja ved za obdobje 2006–2009, ki je osnova za določitev prioritet v obdobju 2011–2015.

2.3 Konflikt interesov

2.3.1 Opis nesmotnosti

ARRS v nekaterih primerih ni zagotovila nepristranskosti pri imenovanju recenzentov oziroma ni upoštevala konflikta interesov pri ocenjevanju vlog, saj smo ugotovili:

- ARRS je recenzentom, ki so ocenjevali raziskovalne projekte v drugi fazi, posredovala ocene recenzentov iz prve faze, kar je lahko vplivalo na presojo ocenjevalca v drugi fazi;
- recenzent je bil hkrati tudi direktor javnega raziskovalnega zavoda;
- član strokovnega telesa za ocenjevanje raziskovalnih projektov je bil hkrati tudi član ocenjevalnega panela, ki je obravnaval vlogo vodje raziskovalnega projekta, s katero sta v zadnjih dveh letih izdala skupne publikacije;

- recenzenti, ki so ocenjevali vloge, so bili tudi tisti, ki so sami kandidirali na razpisih za raziskovalne projekte kot vodje raziskovalnih projektov oziroma kot člani raziskovalnih skupin;
- letno poročilo je ocenjeval recenzent, za katerega je vodja raziskovalnega projekta navedel, da ne želi, da bi bil recenzent njegovega raziskovalnega projekta;
- vloge ni ocenjeval ocenjevalec, ki bi bil strokovnjak za ocenjevano področje, zato panel ni mogel upoštevati danih ocen, saj ARRS vloge ni predložila v recenzijo ustreznemu ocenjevalcu;
- letna poročila za raziskovalne projekte so ocenjevali recenzenti, ki so z vodjo raziskovalnega projekta sodelovali pri raziskovalnih programih v isti raziskovalni programski skupini;
- strokovno telo za ocenjevanje raziskovalnih projektov za posamezna področja vseh recenzentov ni izbralo iz nabora možnih recenzentov, ki jih je potrdil ZSA;
- ARRS vseh recenzentov ni imenovala za ocenjevanje vlog iz raziskovalnega področja, ki je evidentirano v bazi SICRIS⁵, v kateri je vpisano raziskovalno področje raziskovalca; na javnem razpisu za leto 2009 je tudi panel opozoril, da vloge ni ocenjeval recenzent s področja, na katero se je nanašala vloga, in zato njegove ocene niso merodajne;
- recenzent ni izpolnjeval vseh pogojev za imenovanje;
- v ocenjevalno skupino za raziskovalne programe so bili vključeni tudi vodje raziskovalnih programov, katerih vloge so se ocenjevale;
- člani upravnega odbora in ZSA so lahko sodelovali kot prijavitelji na javni poziv za izbor raziskovalnih programov.

Pri javnem razpisu za leto 2009 smo ugotovili, da izjava o nepristranskosti in o zaupnem ravnanju z gradivom tujega recenzenta, ki je ocenjeval vlogo, ni bila podpisana. ARRS za vsak javni razpis ni zahtevala novih izjav. Ocenili smo tudi, da recenzenti ne bi smeli ocenjevati vlog vodij projektov, s katerimi so izdali skupno publikacijo v zadnjih dveh letih.

2.3.2 Izkazani popravljalni ukrepi

ARRS je pripravila predlog sprememb Pravilnika o delovanju stalnih in občasnih strokovnih teles za področje raziskovalne dejavnosti (v nadaljevanju: predlog pravilnika) in ga predložila upravnemu odboru, ki ga je sprejel. ARRS je Pravilnik o delovanju stalnih in občasnih strokovnih teles za področje raziskovalne dejavnosti (v nadaljevanju: pravilnik o delovanju strokovnih teles) posredovala MVZT za izdajo soglasja. Priloga k pravilniku o delovanju strokovnih teles je izjava o nepristranskosti, s katero recenzent potrdi, da ni predstojnik visokošolskega zavoda, samostojnega visokošolskega zavoda ali članice univerze ali direktor javnega raziskovalnega zavoda. Z izjavo o nepristranskosti tudi član strokovnega telesa potrdi, da v zadnjih treh letih z vodjem predlaganega projekta ni imel skupne objave znanstvenega članka.

Preprečevanje konflikta interesov je ARRS uredila tudi v Pravilniku o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanja izvajanja raziskovalne dejavnosti (v nadaljevanju: pravilnik o postopkih). V pravilniku o postopkih je določeno, da se ocene iz prve faze ocenjevanja recenzentom v drugi fazi ne posredujejo. Člani začasnega strokovnega telesa se določijo iz nabora recenzentov za posamezne razpise. Pri tem se upoštevajo raziskovalna področja recenzentov tako, da se zagotovi čimbolj strokovna ocena predlaganih projektov. Pri izbiri se za določitev širšega področja raziskovalne dejavnosti recenzentov

⁵ SICRIS - Slovenian Current Research Information System.

upoštevata baza SICRIS, poleg tega pa tudi projektna ali programska skupina, v kateri deluje predlagani recenzent. Pri tujih recenzentih bo ARRS upoštevala podatke od agencij, s katerimi se je dogovorila o izmenjavi recenzentov, ter podatke s spletne strani posameznih recenzentov. Za natančen pregled izpolnjevanja pogojev za recenzenta je ARRS dopolnila bazo tako, da omogoča preverjanje izpolnjevanja pogojev.

Področje konflikta interesov za člane upravnega odbora je ARRS uredila tako, da je Vladi Republike Slovenije (v nadaljevanju: vlada) predlagala spremembo sklepa o ustanovitvi. Vlada je sprejela Sklep o spremembah in dopolnitvah Sklepa o ustanovitvi Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, ki določa spremenjeno vlogo upravnega odbora, da ta ne odloča več o izboru projektov in programov. Upravni odbor je zaradi spremenjene vloge sprejel Statut o spremembah in dopolnitvah Statuta Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

2.3.3 Ocena popravljalnih ukrepov

Izkazane popravljalne ukrepe ocenjujemo kot *delno zadovoljive*, ker ARRS ni v celoti uredila konflikta interesov. Preprečevanja konflikta interesov, ki se nanaša na to, da letno poročilo ocenjuje recenzent, za katerega vodja raziskovalnega projekta navede, da ne želi, da bi bil recenzent njegovega raziskovalnega projekta, ARRS ni uredila. ARRS je navedla, da letna in zaključna poročila ocenjujejo člani znanstvenih svetov ved (v nadaljevanju: ZSV), ki so imenovani za določeno obdobje, zato zamenjava ocenjevalca, kot je predvidena pri imenovanju recenzentov ob ocenjevanju prijav, ni izvedljiva. V odzivnem poročilu je ARRS navedla, da je preprečevanje konflikta interesov pri ocenjevanju vlog uredila z določili 13. in 14. člena pravilnika o delovanju strokovnih teles ter 24. člena pravilnika o postopkih. Kljub določilom 13. in 14. člena pravilnika o delovanju strokovnih teles ter 24. člena pravilnika o postopkih še vedno obstaja tveganje, da vloge ne bo ocenjeval strokovnjak za področje, ki ga ocenjuje, in panel ne bo mogel upoštevati ocen. Tudi na področju, ki se nanaša na konflikt interesov pri imenovanju recenzentov za ocenjevanje vlog, obstaja tveganje, da vloge ne bo ocenjeval recenzent s področja, na katerega se nanaša vloga.

2.4 Oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme

2.4.1 Opis nesmotnosti

Spremljanje uporabe raziskovalne opreme

Računsko sodišče je ocenjevalo uspešnost spremljanja in nadziranja nabave ter uporabe raziskovalne opreme na podlagi javnega razpisa o pogojih in metodologiji izbiranja predlogov za subvencioniranje nakupa raziskovalne opreme (Paket 13, v nadaljevanju: Paket 13). Raziskovalne organizacije, ki jim je ARRS sofinancirala nakup raziskovalne opreme, bi morale nuditi zmogljivosti ter storitve vsem zainteresiranim raziskovalnim organizacijam, ki jih potrebujejo za izvajanje raziskovalnih projektov oziroma programov, pod najugodnejšimi pogoji. Raziskovalne organizacije bi morale imeti izdelane in objavljene cenike za uporabo zmogljivosti raziskovalne opreme. Za ustrezno obveščanje javnosti in uporabnikov o nakupih ter izkoriščenosti raziskovalne opreme bi morala ARRS vzpostaviti ustrezno evidenco o raziskovalni opremi, ki jo je sofinancirala, vključno s predvidenimi učinki, njeno izkoriščenostjo ter doseženimi učinki. Računsko sodišče je ugotovilo, da ARRS ni obveščala javnosti o

izkoriščenosti raziskovalne opreme, katere nakup je sofinancirala. Objavila je le seznam prejemnikov sredstev z navedbo obsega sofinanciranja in raziskovalne opreme, vendar ta ni bila specificirana.

2.4.2 Izkazani popravljalni ukrepi

ARRS je pripravila Navodilo za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme, obveščanje in poročanje o uporabi raziskovalne opreme (v nadaljevanju: navodilo za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme), v katerem je opredelila zahtevo po prikazu izračuna lastne cene uporabe zmogljivosti raziskovalne opreme ter obvezo uporabnikov po obveščanju o razpoložljivosti opreme in rednem mesečnem poročanju o dejanski uporabi opreme. Upravni odbor je na 14. redni seji, ki je bila 8. 12. 2010, sprejel navodilo za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme.

2.4.3 Ocena popravljalnih ukrepov

Izkazani popravljalni ukrep ocenjujemo kot *delno zadovoljiv*, ker je ARRS sicer predložila navodilo za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme v sprejem upravnemu odboru in ga po sprejetju objavila na spletni strani. ARRS bi morala navodilo za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme objaviti v Uradnem listu Republike Slovenije, kot določa 43. člen Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti. V navodilu za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme je opredelila zahtevo po prikazu izračuna lastne cene uporabe zmogljivosti raziskovalne opreme ter obvezo uporabnikov po obveščanju o razpoložljivosti opreme in rednem mesečnem poročanju o dejanski uporabi opreme.

2.5 Evidenca o izkoriščenosti raziskovalne opreme

2.5.1 Opis nesmotrnosti

Informacijski sistem in evidence

Računsko sodišče je ugotovilo, da ARRS ni vodila ustrezne evidence o raziskovalni opremi, ki bi prikazovala sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme in evidence o sofinanciranju raziskovalne opreme kot strošek amortizacije znotraj raziskovalnega projekta oziroma programa. Računsko sodišče je ocenilo, da obstaja tveganje, da je raziskovalna oprema lahko sofinancirana na podlagi javnega razpisa za nakup raziskovalne opreme, potem pa še enkrat znotraj sofinanciranja raziskovalnih projektov oziroma programov kot strošek amortizacije.

Ocenjevanje in izbor prijav

Izbor raziskovalne opreme smo preverjali tudi na podlagi javnega razpisa o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme (Paket 14, v nadaljevanju: Paket 14). V reviziji smo ugotovili, da je bilo v metodologiji za Paket 14 tudi navedeno: "ZSA kot izločitveni pogoj lahko upošteva raziskovalno opremo večje vrednosti, ki v Sloveniji že obstaja (nad 140.000 evrov za naravoslovje, tehniko, biotehniko in medicino oziroma nad 40.000 evrov za humanistiko in družboslovje)". Z navedenim določilom je bilo ZSA omogočeno, da opozori na morebitno podvajanje nakupa raziskovalne opreme večje vrednosti. Nepopolna evidenca raziskovalne opreme raziskovalne organizacije je oteževala ZSA izvajanje te naloge.

Na osnovi primerjave prijav na javna razpisa za Paket 13 in Paket 14 smo ugotovili, da je ARRS tudi v Paketu 14 odobrila Inštitutu za kovinske materiale in tehnologije, Ljubljana (v nadaljevanju: IMT Ljubljana) sofinanciranje enake raziskovalne opreme, kot jo je istemu prijavitelju že sofinancirala v Paketu 13. IMT Ljubljana je na razpisu za Paket 14 prijavil, da namerava kupiti sklop opreme za napoved temperaturnih lastnosti in premen ter določanje kristalografskih parametrov materialov in vizualizacije površine v znesku 756.000 evrov. IMT Ljubljana je v prijavi navedel, da namerava kupiti raziskovalno opremo za oceno in napoved temperaturnih lastnosti in premen (DTA), EBSD-HKL napravo za karakterizacijo nanoteksture, rentgenski difraktometer in konfokalni laserski mikroskop.

IMT Ljubljana je že v prijavi na razpis za Paket 13 navedel, da namerava kupiti raziskovalno opremo za določitev in napoved temperaturno odvisnih lastnosti in premen v kovinskih materialih v znesku 139.900 evrov. Na osnovi tehničnih podatkov o raziskovalni opremi, ki je sestavni del prijave na razpis, ocenjujemo, da so nameravali kupiti termogravimeter, termični analizator, avtomatsko opremo za termomehansko analizo, računalniški program TCW in splošno podatkovno bazo DICTRA. IMT Ljubljana je črpal sredstva za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme z dvema zahtevkoma, ki jima je priložil tudi poročili, iz katerih ni bilo razvidno, kaj je nabavil. Prvemu zahtevku je bil priložen račun za računalniški program TCW in splošno podatkovno bazo DICTRA. V poročilu k prvemu zahtevku pa IMT Ljubljana ni navedel, da je kupil računalniške programe. Drugemu zahtevku sta bila priložena poročilo in račun za raziskovalno opremo. V poročilu k drugemu zahtevku je bilo navedeno, da je sistem z nadgradnjo realiziran. Iz računa je bilo razvidno, da je nabavil HKL Premium/EBSD System Nordlys II S, kar je naprava za karakterizacijo nanoteksture, ki je bila ponovno predmet prijave na javni razpis – Paket 14 in ne raziskovalna oprema, ki je bila navedena v prijavi za Paket 13. ARRS pred odobritvijo sredstev za sofinanciranje raziskovalne opreme ni preverila, ali je prijavitelju takšno raziskovalno opremo že sofinancirala.

Spremljanje uporabe raziskovalne opreme

Glede spremljanja uporabe raziskovalne opreme smo tudi ugotovili, da so bile pogodbe, ki jih je ARRS sklepala na osnovi razpisa za Paket 13, tipske in niso vsebovale nekaterih obveznosti, ki so bile navedene v pravilniku za Paket 13, in sicer, da mora prejemnik sredstev:

- vzpostaviti knjigovodsko evidenco za raziskovalno opremo, ki jo je kupil;
- v letnem poročilu za preteklo leto poročati o zasedenosti, izkoriščenosti, vzdrževanju sofinancirane raziskovalne opreme; ta poročila mora prejemnik dostavljati pet let po datumu vzpostavitve knjigovodske evidence; vsebino in obseg poročila določi direktor ARRS;
- pri objavljanju rezultatov navesti, da jih je dosegel s pomočjo raziskovalne opreme, ki jo je sofinancirala ARRS s proračunskimi sredstvi.

ARRS ni spremljala izpolnjevanja pogodbenih določil, in sicer da mora prejemnik sredstev predstaviti raziskovalno opremo, za katero je dobil sredstva iz državnega proračuna, na svoji spletni strani, skupaj s cenikom njene uporabe. ARRS tudi ni spremljala, da mora prejemnik sredstev nuditi zmogljivosti ter storitve vsem zainteresiranim raziskovalnim organizacijam za izvajanje raziskovalnih programov in projektov, ki so sofinancirani s sredstvi državnega proračuna.

2.5.2 Izkazani popravljalni ukrepi

ARRS je obstoječo evidenco raziskovalne opreme dopolnila z mesečnimi podatki o izkoriščenosti opreme in ceni za uporabo raziskovalne opreme. ARRS je pozvala raziskovalne organizacije k ustreznemu mesečnemu poročanju v obliki tabel. Dopolnjena evidenca raziskovalne opreme je dostopna na spletni strani ARRS. ARRS je v navodilu za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme opredelila obveznost raziskovalnih organizacij o rednem mesečnem poročanju o dejanski uporabi oziroma izkoriščenosti raziskovalne opreme ter o obveščanju javnosti o razpoložljivosti raziskovalne opreme.

2.5.3 Ocena popravljalnih ukrepov

Izkazane popravljalne ukrepe ocenjujemo kot *delno zadovoljive*. ARRS je začela v letu 2009 vzpostavljati evidenco raziskovalne opreme, ki jo je sofinancirala. Vzpostavila jo je na spletni strani Instituta informacijskih znanosti, Maribor (v nadaljevanju: IZUM) v okviru informacijskega sistema SICRIS, ki ga skupaj razvijata in vzdržujeta ARRS in IZUM. Ta evidenca vsebuje podatke o nazivu opreme, letu nabave, vrednosti opreme, namembnosti opreme in o dostopu do opreme. Evidenca ni enotna, saj le za nekatero opremo vsebuje tudi ceno za uporabo opreme.

Evidenca na spletni strani ARRS je taka kot v SICRIS, vsebuje pa še dodatne podatke, in sicer ceno za uporabo raziskovalne opreme, strukturo lastne cene, letno stopnjo izkoriščenosti opreme, stopnjo odpisanosti opreme in mesečne podatke o izkoriščenosti opreme. Evidenca v nekateri primerih vsebuje, poleg podatka o ceni za uporabo raziskovalne opreme, podatek o ceni tudi v stolpcu "Opis postopka dostopa do opreme", ki je povzet po evidenci SICRIS. Obe ceni pa se zelo razlikujeta. Del podatkov, ki izhajajo iz evidence v SICRIS, ni v skladu z določilom iz navodila o oblikovanju cen za uporabo raziskovalne opreme o tem, da je cena uporabe lahko enaka ali nižja od lastne cene.

ARRS ni dopolnila obstoječe evidence o financirani opremi, ampak je vzpostavila na spletni strani novo evidenco, ki pa ne vsebuje usklajenih podatkov in ne upošteva določil navodila o oblikovanju cen za uporabo raziskovalne opreme, poleg tega pa sta pri nekateri raziskovalni opremi dve ceni za uporabo posamezne raziskovalne opreme.

2.6 Postopek ocenjevanja vlog

2.6.1 Opis nesmotnosti

Javni razpis za raziskovalne projekte

ARRS za vsak razpis pripravi novo metodologijo ocenjevanja prijav za sofinanciranje raziskovalnih projektov. ARRS bi morala pri pripravi javnega razpisa vključiti tudi stalna strokovna telesa, to je znanstvenoraziskovalne svete za posamezna področja znanstvenih ved (v nadaljevanju: ZSVed), da bi podala predloge za izdelavo javnega razpisa. Raziskovalci bi tako imeli možnost sooblikovanja predlogov za izboljšavo sofinanciranja raziskovalne dejavnosti na posameznem področju.

Pri pregledu javnega razpisa za leto 2008 in javnega razpisa za leto 2009 smo ugotovili neuskklajenost javnega razpisa za leto 2009 in metodologije za ocenjevanje v letu 2009 ter nepopolnost oziroma nejasnost besedila javnih razpisov.

Merila – kvantitativne ocene

Računsko sodišče je ugotovilo, da je imela ARRS za ocenjevanje vlog opredeljena kvantitativna in kvalitativna merila. Kvantitativno oceno A so sestavljali trije elementi ocenjevanja A_1 , A_2 in A_3 , od katerih sta prva dva merila raziskovalno uspešnost, tretji element pa uspešnost raziskovalca pri pridobivanju sredstev za raziskovalne projekte, ki niso sredstva ARRS. Kvantitativno oceno je izračunala ARRS. Za izračun je uporabila podatke iz baze SICRIS na dan zaključka javnega razpisa, za oceno A_3 pa je pridobila podatke neposredno od raziskovalnih organizacij.

Ker je obstajalo tveganje, da je evidenca baze SICRIS, ki jo je uporabljala ARRS pri izračunu citatov, nepopolna, smo ocenili, da je kljub enakim pravilom ocenjevanja za vse raziskovalce v Republiki Sloveniji lahko to povzročilo slabšo oceno posamezne vloge, kot bi jo vloga dobila ob upoštevanju vseh citatov iz baze Web of Science (v nadaljevanju: WoS), ki jo uporabljajo tudi druge države. Uporaba normiranega h-indeksa ni mednarodno primerljiva in je bila lahko zavajajoča za tuje recenzente pri ocenjevanju vlog, saj recenzenti niso bili seznanjeni s tem, da je normirani h-indeks nekaj drugega kot h-indeks, ki ga uporablja WoS.

Ugotovili smo tudi, da Pravilnik o kazalcih in merilih znanstvene in strokovne uspešnosti⁶ (v nadaljevanju: pravilnik o kazalcih uspešnosti) primeroma našteva izjemne dosežke, pri tem pa dopušča možnost, da se ti po posameznih javnih razpisih razlikujejo. Ocenili smo, da bi morali biti izjemni dosežki navedeni v pravilniku o kazalcih uspešnosti in bi morali veljati za vse javne razpise.

Način izračuna točkovanja znanstvenih in strokovnih del je premalo upošteval prenos in uporabo znanja, saj je bil ta element zgolj dopolnilo k elementu znanstvene uspešnosti. Takšen način ocenjevanja ni nagrajeval aplikativne uporabe znanstvenih raziskav, temveč je predvsem izhajal iz dosedanjih uspehov znanstvenika in objavljenih člankov ter ni stimuliral znanstvenika k prenosu znanja.

Eden izmed kriterijev ocenjevanja je bila tudi relevantnost raziskovalnega projekta. Ocenjevala se je na podlagi skladnosti ciljev predloga raziskovalnega projekta in ciljev razpisa oziroma z raziskovalnimi temami v okviru tematskega razpisa ter na podlagi podatkov o sredstvih za izvedbo raziskovalnega projekta, za katerega bi sredstva zagotovili drugi zainteresirani uporabniki. Zapisani kriterij je bil nejasen, saj je dovoljeval možnost različnih razlag, ker je združeval dva kriterija. Relevantnost raziskovalnega projekta pri temeljnem raziskovalnem projektu je bilo moč razumeti le kot povezavo med raziskovalnim projektom in cilji razpisa, ne pa tudi z vidika obsega sredstev za izvedbo raziskovalnega projekta, kot ga je obravnavala ARRS. Pomembno vlogo pri izbiri temeljnih raziskovalnih projektov bi morali imeti učinki na dodano vrednost, ki pa se lahko izrazijo le s prenosom znanja v industrijo in storitvene dejavnosti.

⁶ Uradni list RS, št. 39/06, 106/06, 30/07.

Merila – kvalitativne ocene

Drugi del skupne ocene so bile ocene recenzentov B, ki so bile sestavljene iz treh posameznih ocen B₁, B₂ in B₃. V prvi fazi izbora vlog sta podala oceno domači in tuji recenzent. Tuji recenzent je podal oceni B₁ in B₂, domači pa B₂ in B₃. V drugi fazi izbora vlog sta podala ocene B₁, B₂ in B₃ dva tuja recenzenta. Ocena B je predstavljala drugo polovico končne ocene. Zaradi večje transparentnosti bi morala v prvi fazi podati oceni B₁ in B₃ oba recenzenta, končna ocena pa bi morala odražati povprečno oceno dveh recenzentov, tako kot v drugi fazi, kjer se je upoštevala skupna povprečna ocena obeh ocenjevalcev.

Razpisni dokumentaciji za oba razpisa sta sicer določali merila, na podlagi katerih so recenzenti ocenjevali posamezne vloge, vendar pa:

- uporaba meril v razpisni dokumentaciji ni bila opredeljena na način, iz katerega bi bila uporaba meril nedvoumno razvidna;
- ni bila določena vrednostna meja (prag), ki bi preprečevala, da bi bili izbrani raziskovalni projekti, ki so dobili razmeroma nizko število točk; razpisni dokumentaciji sta določali le, da minimalno oceno (prag), ki jo mora dosegati raziskovalni projekt, določi panel; panel za javni razpis za leto 2008 ni določil minimalne ocene (praga), za javni razpis za leto 2009 pa jo je;
- ni vsebovala ravnanja pri večjem odstopanju med ocenami recenzentov; ravnanje pri večjem odstopanju je bilo določeno šele v navodilih panelistom; metodologija za ocenjevanje za leto 2009 je sicer določala, da panelisti posebej obravnavajo predloge raziskovalnih projektov, pri katerih se oceni recenzentov bistveno razlikujeta, vendar pa pojem "bistveno razlikujeta" ni bil opredeljen niti v metodologiji za ocenjevanje za leto 2009 niti v navodilih za panel; ARRS je pojem obrazložila ob predstavitvi navodil za panel – obravnava se tiste ocene obeh recenzentov, kjer se oceni razlikujeta za več kot 15 odstotkov.

Področje znanstvene in strokovne uspešnosti oziroma kvantitativni in kvalitativni kriteriji niso bili urejeni v enem pravilniku. Pri ocenjevanju so se smiselno uporabljala določila od 14. do 21. člena pravilnika o ocenjevanju programov – kriteriji ocenjevanja, kazalci raziskovalne kakovosti, družbenoekonomske in kulturne relevantnosti in kazalci kakovosti raziskovalne usposobljenosti, kazalci razvojne uspešnosti in upravljalvske sposobnosti. Področje ocenjevanja znanstvene in strokovne uspešnosti znanstvenikov bi moralo biti urejeno enotno (povezava na bazo SICRIS, javna evidenca), saj bi s tem zagotovili večjo preglednost in urejenost področja raziskovalne dejavnosti.

Strokovno telo za ocenjevanje prijav in panel

Ugotovili smo, da je panel pri obravnavi predlogov raziskovalnih projektov dobil na vpogled tudi zaključne ocene raziskovalnih projektov, ki so jih vodje obravnavanih raziskovalnih projektov zaključili v zadnjih treh letih, način vpliva zaključnih ocen raziskovalnih projektov pa ni bil določen. Pristojnost panela pri izbiri oziroma razvrstitvi prijav za sofinanciranje raziskovalnih projektov je bila prevelika, ker je bila premalo vezana na ocene ocenjevalcev. Panel je razvrstil raziskovalne projekte v tri kategorije A, B in C, ki sta jih določali metodologiji za ocenjevanje v letu 2008 in 2009, pri tem pa način uvrstitve v posamezno kategorijo ni bil natančno določen.

V kategorijo A so se uvrstili raziskovalni projekti, ki so bili na vrhu seznama po skupni oceni, hkrati pa so imeli dobro ocenjeno vsebino raziskovalnega projekta (B₂ v zgornji polovici). ARRS v internih aktih ni imela določeno, kaj pomeni "na vrhu seznama" in kaj "dobro ocenjena vsebina raziskovalnega projekta",

oziroma, da je ocena B₂ v zgornji polovici. Na javnem razpisu za sofinanciranje v letu 2008 so bili v kategorijo A uvrščeni tudi tisti raziskovalni projekti, ki so dosegli nižjo skupno oceno in nižjo oceno B₂, kot tisti raziskovalni projekti, ki niso bili uvrščeni v kategorijo A. V kategorijo B so se uvrstili raziskovalni projekti iz dveh enako velikih skupin, in sicer iz raziskovalnih projektov na vrhu seznama skupne ocene in raziskovalnih projektov z dobro ocenjeno vsebino raziskovalnega projekta (B₂ v zgornji polovici). ARRS v navodilih in v javnem razpisu ni imela določeno, katera skupina se oblikuje prva. ARRS je pri razvrščanju raziskovalnih projektov na podlagi javnega razpisa za leto 2008 in za leto 2009 v kategorijo B uvrstila tudi raziskovalne projekte, ki po skupni oceni niso bili na vrhu seznama in niso imeli dobre ocene B₂. V kategorijo B so bili uvrščeni raziskovalni projekti, kljub temu da po skupni oceni niso bili na vrhu seznama, in raziskovalni projekti, ki so imeli skupno oceno in oceno B₂ nižjo kot tisti, ki niso bili posredovani v drugo fazo. Prav tako smo ugotovili, da v drugo fazo niso bili uvrščeni raziskovalni projekti, kljub temu da so imeli visoko oceno B₂. Javni razpis za leto 2009 je ARRS dopolnila pri uvrstitvi raziskovalnih projektov v kategorijo B tako, da so se v to kategorijo uvrstili tudi tisti raziskovalni projekti, katerih vodje projektov so kazali izjemnost v posameznem elementu ocene in so imeli katero koli od delnih ocen maksimalno ali so v petletnem obdobju objavili monografijo pri mednarodni založbi ali članek v najvišje rangiranih znanstvenih revijah.

Takšna uvrstitev raziskovalnih projektov v kategorijo B ni zagotavljala izbire najkakovostnejših raziskovalnih projektov, saj je bil lahko izbran raziskovalni projekt, ki je imel visoko število točk v SICRIS, po kakovosti pa je bil lahko nizko ocenjen.

V navodilih za panel pri javnem razpisu za leto 2009 je bilo, v primerjavi z javnim razpisom za leto 2008, določeno, koliko raziskovalnih projektov naj bi bilo odobrenih znotraj posamezne vede po področjih. Ugotovili smo, da panel ni izbral tistih raziskovalnih projektov, ki so presegli vrednostni prag in bi bili lahko v okviru dovoljenega števila raziskovalnih projektov med izbranimi, oziroma je izbral raziskovalni projekt, ki ni dosegel praga. Pristojnost panela na obeh javnih razpisih je bila tudi, da pri velikem odstopanju med ocenami ocenjevalcev določi oceno in jo utemelji.

Pri javnem razpisu za leto 2008 smo ugotovili večje odstopanje med predvidenim in dejanskim številom raziskovalnih projektov pri medicinskih vedah, kjer je bilo v drugo fazo uvrščenih 65 raziskovalnih projektov od skupno 80 prispelih vlog, 15 raziskovalnih projektov zaradi nizkih ocen v drugo fazo ni bilo uvrščenih. Ker pa vrednostni prag ni bil določen, ni bilo mogoče potrditi, da teh raziskovalnih projektov upravičeno niso uvrstili v drugo fazo. Pri javnem razpisu za leto 2009 je bilo število izbranih raziskovalnih projektov pri medicinskih vedah v skladu z navodili panela o razpoložljivem številu izbranih enot raziskovalnih projektov. Pri posameznih področjih znotraj raziskovalnih ved smo tudi ugotovili, da je ARRS na različnih področjih izbrala večje predvideno število raziskovalnih projektov, kot je bilo določeno v navodilih panelom.

Ugotovili smo, da je ARRS raziskovalne projekte, ki so kandidirali na javnem razpisu kot veliki raziskovalni projekti, obravnavala kot male raziskovalne projekte, ker raziskovalna skupina ni imela dovolj razpoložljivih raziskovalnih ur. To je predstavljalo tveganje za kakovostno izvedbo raziskovalnega projekta, zaradi katere je bil raziskovalni projekt izbran. Raziskovalni projekt je imel po končnem izboru polovico manj ur kot ob prijavi, vsebina raziskovalnega projekta pa je ostala nespremenjena.

Postopek sprejema odločitve za sofinanciranje raziskovalnih projektov

ZSA je obravnaval listo raziskovalnih projektov, kjer naj bi upošteval razvrstitev panela, hkrati pa bi lahko delno prerazporedil razmerje med tipi raziskovalnih projektov znotraj ved na podlagi v razpisu določenih kriterijev in meril. Med neposredno izbrane raziskovalne projekte za sofinanciranje (kategorija A) je bilo na javnem razpisu za leto 2008 izbranih 13 raziskovalnih projektov oziroma 3,5 odstotka vseh raziskovalnih projektov, ki so bili izbrani v prvi fazi in jih je predlagalo strokovno telo. Na javnem razpisu za leto 2009 je bilo izbranih 22 raziskovalnih projektov, od tega je 21 raziskovalnih projektov oziroma 5,1 odstotka vseh raziskovalnih projektov, ki jih je v prvi fazi uvrstilo strokovno telo za ocenjevanje. En raziskovalni projekt iz naravoslovno-matematičnih ved, ki je imel na področju biologije najvišjo skupno oceno, pa je na seznam uvrstil ZSA. Razlog za neposredno uvrstitev raziskovalnega projekta ni bil naveden.

Merila – Paket 13 in Paket 14

ARRS je v metodologiji za Paket 13 opredelila devet meril za ocenjevanje prijav. Pregledali smo merila in ocenili:

- merilo usklajenost vloge z usmeritvami MVZT ni bilo razumljivo, saj ni bilo jasno, na katere usmeritve MVZT se nanaša;
- pri merilu vključenost opreme v tekoče programe, projekte ter raziskovalno infrastrukturo, ki je v razponu od "velika" do "ni vključena", smo lahko opredelili le načrtovano vključenost raziskovalne opreme, ki je prijavitelj še nima; v prijavi na javni razpis je moral prijavitelj navesti raziskovalne programe in projekte ter infrastrukturne programe, katerih izvajanje se je nanašalo na raziskovalno opremo;
- merilo reference prijavitelja ter raziskovalne skupine smo lahko vrednotili kot reference prijavitelja ali raziskovalne skupine;
- merilo sodelovanje v evropskih ali mednarodnih projektih ali programih oziroma v drugih oblikah mednarodnega sodelovanja je bilo natančno določeno, zato naj razpona med ocenami ocenjevalcev ne bi bilo;
- merilo pomen raziskovalne opreme za uvajanje sodobnih tehnologij v Republiki Sloveniji in edinstvenost je združevalo dve merili, ki naj bi bili ocenjeni v razponu od "zelo majhna" in "majhna" do "velika" in "zelo velika"; kaj naj bi posamezna stopnja pomenila, ni bilo določeno;
- merilo primernost in ustreznost potrebne raziskovalne opreme z vidika trajnostnega razvoja ni bilo dovolj določeno, saj ni opredeljevalo pomena posamezne stopnje, ki je bila določena v razponu od "majhna" do "velika";
- merilo združljivost ter vključljivost raziskovalne opreme v obstoječo raziskovalno infrastrukturo, racionalna uporaba obstoječe opreme je združevalo več meril v eno merilo, stopnja pomena posameznega merila, ki se je združevalo, pa ni bila določena;
- merilo delež lastne udeležbe za nakup raziskovalne opreme (glede na nabavno vrednost kot celoto) je bilo natančno določeno, zato ne bi smelo biti razlik med ocenami ocenjevalcev.

ARRS je za Paket 14 pripravila nov Pravilnik o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme. Merila za Paket 14 so bila določena v metodologiji za Paket 14, vendar smo ugotovili::

- merilo reference raziskovalnega in infrastrukturnega programa, ki so se ocenjevale glede na čas financiranja raziskovalnega programa, ni bilo primerno; ARRS merila ni pripravila tako, da bi bilo zagotovljeno ocenjevanje vsebine prijavljenega raziskovalnega programa in načrtovanega nakupa raziskovalne opreme;

- merilo relevantca nakupa prijavljene raziskovalne opreme, ki se je ocenjevalo glede na delež lastnih sredstev, bi bilo primerno merilo, če bi ARRS od prijaviteljev zahtevala pismo o nameri, predpogodbo oziroma pogodbo o sofinanciranju, ki jo je podpisal sofinancer in iz katere je bil razviden znesek sofinanciranja;
- merilo višina nabavne vrednosti raziskovalne opreme ni bilo ustrezno, ker ARRS od prijaviteljev ni zahtevala predračunov za raziskovalno opremo, ki so jo nameravali kupiti; prijavitelji so lahko v prijavi navedli višjo nabavno vrednost raziskovalne opreme, kot je na trgu, s tem pridobili več točk in so zato bili s svojo prijavo vključeni v sofinanciranje raziskovalne opreme.

ARRS z razpisom za Paket 14, pri katerem sta bili predvideni dve odpiranji prijavi, ni vnaprej zagotovila enakih možnosti za prejemnike sredstev, ker ni določila minimalnega števila točk, ki jih je moral prejeti prijavitelj na javni razpis, da je bil upravičen do sofinanciranja nakupa raziskovalne opreme.

2.6.2 Izkazani popravljalni ukrepi

Sprememba postopka ocenjevanja vlog ter uporaba meril za izbor na način, da bo ključni kriterij za določitev meril kakovost izbire raziskovalnih projektov, je bila uveljavljena pri Javnem razpisu za sofinanciranje raziskovalnih projektov za leto 2010 – razpis v letu 2009, saj so kvantitativni kazalci (ocene A₁, A₂ in A₃) predstavljali le vstopni pogoj za sodelovanje na razpisu. Kvantitativni kazalci niso predstavljali elementa evalvacije, saj je bila evalvacija izvedena na podlagi ocen recenzentov (ocena B), kjer je bila v obeh fazah razpisa od 25 možnih točk ocena vsebine projekta vrednotena z največ 15 točkami (60 odstotkov), ocena relevance s 5 točkami (20 odstotkov) in ocena izjemnih dosežkov s 5 točkami (20 odstotkov).

Sistem ocenjevanja ureja pravilnik o postopkih, in sicer:

- v prvem, četrtem, petem in šestem odstavku 68. člena – za raziskovalne programe, kjer kriteriji, ki vrednotijo vsebino prijave programa (kakovost programa), predstavljajo 15 od 25 možnih točk oziroma 60 odstotkov skupne ocene;
- v prvem, četrtem, petem in šestem odstavku 89. člena – za raziskovalne projekte, kjer kriteriji, ki vrednotijo vsebino prijave projekta (kakovost projekta), predstavljajo 15 od 25 možnih točk oziroma 60 odstotkov skupne ocene;
- v drugem in tretjem odstavku 120. člena – za raziskovalno opremo, kjer kriterij kakovost prijave podporne dejavnosti predstavlja 11 od 17 možnih točk oziroma 65 odstotkov največjega možnega števila točk; za ocenjevanje se uporabljata višina nabavne vrednosti opreme in odobren čas financiranja raziskovalnega oziroma infrastrukturnega programa; predvidena je tudi vključitev občasnega strokovnega telesa za raziskovalno opremo s pristojnostjo, da preveri ustreznost uvrstitve prijave raziskovalne opreme v raziskovalni oziroma infrastrukturni program na podlagi podatkov v bazi SICRIS; s tem bo zagotovljena ustrezna uporaba prvega merila (v skupnem pravilniku: kazalec 8.7) za ocenjevanje raziskovalne opreme.

S pravilnikom o postopkih ARRS določa način ravnanja strokovnega telesa pri ugotovljenih večjih razlikah pri ocenah raziskovalnih projektov recenzentov, kjer je za prvo in drugo fazo projektnega razpisa predvideno, da panelisti posebej obravnavajo predloge projektov, pri katerih se oceni recenzentov bistveno razlikujeta, in se odločijo, ali povprečje obeh ocen realno odraža vrednost predlaganega projekta, ali je ustrežnejša višja ali nižja ocena.

V pravilniku o postopkih je določena "bistvena razlika med ocenami", in sicer:

- v tretjem odstavku 86. člena – za prvo fazo javnega razpisa za projekte, kjer je navedeno, da člani panela posebej obravnavajo predloge projektov, pri katerih se oceni recenzentov pri kriterijih (raziskovalna oziroma razvojna kakovost prijave, relevantnost in potencialni vpliv prijave ter izvedljivost predloga projekta) bistveno razlikujeta, in sicer ± 10 odstotkov od povprečja ocen, in se odločijo, ali povprečje obeh ocen realno odraža vrednost predlaganega projekta, ali je ustrezna višja ali nižja ocena; tako odločitev morajo člani panela pisno utemeljiti;
- v šestem odstavku 88. člena – za drugo fazo javnega razpisa za projekte, kjer je navedeno, da panel posebej obravnava predloge projektov, pri katerih se oceni recenzentov bistveno razlikujeta, in sicer ± 10 odstotkov od povprečja ocen; člani panela se odločijo, ali povprečje obeh ocen realno odraža vrednost predlaganega projekta, ali je ustrezna višja ali nižja ocena.

Analiza citiranosti znanstvenih objav je področje, ki ga različne ustanove in ponudniki storitev urejajo na več načinov. WoS vsebuje citate, sestavljene iz dveh delov: iz citatov s polnim bibliografskim zapisom in takih, ki takega zapisa nimajo. Baza Scopus upošteva kakovost revije, v kateri se citati pojavijo (citati v najboljših revijah so najpomembnejši, v slabših manj pomembni, v revijah brez polnega bibliografskega zapisa so rezultati pomembni). Razlike med tema dvema bazama so tudi druge, na primer v naboru revij, ki jih bazi obravnavata. Nobena izmed komercialnih baz citatov nima analitičnih orodij, ki bila primerna za razpise ARRS (iskanje po avtorjih je zgolj ročno). Baza SICRIS (WoS) upošteva citate s polnim bibliografskim zapisom iz baze WoS, kar je vmesna stopnja med pristopom WoS in Scopus. To je dobro strokovno utemeljen pristop, saj je bil sprejet ob razpravah na ZSV, ZSA in upravnega odbora ob pripravi pravilnikov in metodologij ocenjevanja. V primerjavi z bazami WoS in Scopus je baza Sicris (Wos) programsko orodje, ki ARRS omogoča avtomatično analitično uporabo v ocenjevalnih postopkih.

Razlike med citiranostjo v WoS in SICRIS so minimalne in na oceno bistveno ne vplivajo. Baza SICRIS je popolna in vsebuje podatke o vseh prispevkih, ki so jih objavili slovenski raziskovalci s 100-odstotno natančnostjo. Posamezen članek je lahko tipografsko napačno uvrščen, dokler ga OSIC ne preveri.

V pravilniku o postopkih so uveljavljene številne spremembe, najpomembnejše med njimi so:

- V drugem odstavku 9. člena je določeno, da predlog javnega razpisa za raziskovalne projekte obravnava ZSA ter predlaga dopolnitve in spremembe.
- 21. člen, ki opredeljuje administrativno preverjanje izpolnjevanje pogojev, določa, da ARRS pri vsaki formalno popolni prijavi preveri, ali izpolnjuje vse razpisne pogoje. Prijavo, pri kateri niso izpolnjeni vsi razpisni pogoji, pa se zavrne s sklepom, ki ga izda direktor, ali oseba, ki jo direktor pooblasti. Zoper sklep je v roku 8 dni od vročitve dovoljena pritožba, o kateri odloči tri članska komisija za pritožbe, ki jo imenuje direktor.
- V fazi ocenjevanja prijav je s tretjim odstavkom 24. člena odpravljena možnost neustreznega izbora recenzentov zaradi premajhnega nabora recenzentov, saj je določeno, da lahko zaradi odklonitve sodelovanja posameznih recenzentov oziroma ugotovitve o nezadostnem številu ustreznih recenzentov strokovno telo imenuje dodatne recenzente za izvedbo ocenjevalnega postopka. Prav tako je v četrtem odstavku 24. člena določeno, da pri izdelavi ocene recenzenti upoštevajo tudi navodila za recenzente, ki jih sprejme direktor.
- V 35. členu je opredeljena enačba za izračun kvantitativne ocene A_1 ob sočasni opredelitvi elementov ocen v prilogi pravilnika o postopkih.

- V 78. členu je določeno preverjanje pogojev glede prostih raziskovalnih kapacitet pred sklenitvijo pogodbe za sofinanciranje raziskovalnega projekta, in sicer ne samo preverjanje pogojev prostih raziskovalnih kapacitet in ustreznih zaposlitvenih statusov, ampak tudi preverjanje pogoja obremenitve z najmanj 170 ur za vodjo projekta in najmanj 17 ur za člana projektne skupine.
- Naloge občasnega strokovnega telesa, ki bistveno prispeva h kvaliteti izvedbe evalvacijskega postopka, so določene v prvem in drugem odstavku 83. člena. Strokovno telo ima v celotnem ocenjevanju predvideno funkcijo varuha pravic prijaviteljev (rapporteurja). Naloge strokovnega telesa so pregled ocen recenzentov in utemeljitev ocen glede na določila metodologije ter poročanje panelu o ocenah recenzentov pri posameznih projektih.

V 85. členu pravilnika o postopkih je določen postopek izvedbe predizbora na javnem razpisu za projekte. Dodatno je v drugem odstavku 85. člena opredeljeno, da možnost avtomatične uvrstitve v drugo fazo velja samo za prijavo na področju, v katerem je bil raziskovalec izbran na podlagi analize petletne produkcije. Če raziskovalec prijavi projekt na drugem področju, mora oddati prijavo za prvo fazo na način, kot vsi ostali raziskovalci.

V petem odstavku 86. člena pravilnika o postopkih je določeno, da seznam prijav, ki ga predlaga panel, obravnava ZSA, ki ga lahko dopolni na podlagi v razpisu določenih kriterijev in meril ter pri tem upošteva priporočila panela. V petem odstavku 86. člena je določeno, da se v metodologiji opredeli delež različnih tipov projektov.

V skladu z določili pravilnika o postopkih dva roka odpiranja prijav pri javnem razpisu nista več predvidena, zato ni treba vnaprej določiti minimalnega števila točk, ki bi jih posamezna prijava morala doseči za uvrstitev v sofinanciranje. Število sprejetih prijav za sofinanciranje je odvisno od obsega razpoložljivih proračunskih sredstev.

2.6.3 Ocena popravljanih ukrepov

Izvedene ukrepe pri spremembi postopkov ocenjevanja vlog za izbor raziskovalnih projektov, programov in raziskovalne opreme ter uporabi meril za izbor na način, da je ključni kriterij za določitev meril kakovost izbire raziskovalnih projektov, programov in raziskovalne opreme in pri opredelitvi načina ravnanja strokovnih teles, če so ugotovljene večje razlike med ocenami pri ocenjevanju raziskovalnih projektov in programov ob upoštevanju ocene ocenjevalca kot temeljnega načela izbora, ocenjujemo kot *delno zadovoljive*.

ARRS je že pri razpisu za leto 2010 upoštevala zahtevo po popravljanih ukrepih, saj je iz meril za izbor izločila kvantitativne kazalce in pri evalvaciji uporabila le kvalitativna merila, ki izbiro utemeljijo na kakovosti raziskovalnih projektov, programov in raziskovalne opreme.

Pri ravnanju strokovnih teles, kadar so ugotovljene večje razlike med ocenami, je ARRS opredelila pojem večje razlike med ocenami pri ocenjevanju in način ravnanja strokovnih teles, ni pa v celoti izpolnila zahteve, da mora biti ocena ocenjevalca temeljno načelo pri izboru raziskovalnih programov in projektov za sofinanciranje. Pravilnik o postopkih namreč določa (sedmi odstavek 68. člena, tretji odstavek 86. člena in šesti odstavek 88. člena), da se kot ocena lahko upošteva povprečje ocen recenzentov, ali pa njihova najboljša ali najslabša ocena.

2.7 Ocenjevalci raziskovalnih programov

2.7.1 Opis nesmotnosti

Ocenjevanje raziskovalnih programov, ki so ga opravili vodje programov, je bilo subjektivno, kar smo ugotovili tudi pri naravoslovno-matematičnih vedah. Člani ocenjevalne skupine so bili hkrati tudi vodje raziskovalnih programov, katerih raziskovalne programe so ocenjevali, pri tem so ocenjevali raziskovalne programe drug drugega ter so dali drug drugemu maksimalno oceno (pet točk). Na podlagi teh ocen se je tudi izračunala povprečna ocena. Oceno sta potem podala še tuja ocenjevalca in panel.

2.7.2 Izkazani popravljalni ukrepi

ARRS je v pravilniku o postopkih v delu, ki se nanaša na raziskovalne programe, v prvem odstavku 67. člena določila, da vodja programa ne more biti član občasnega strokovnega telesa.

2.7.3 Ocena popravljalnih ukrepov

Izkazane popravljalne ukrepe ocenjujemo kot *zadovoljive*, ker je ARRS z določilom v 67. členu pravilnika o postopkih določila, da vodja programa ne more biti član občasnega strokovnega telesa.

2.8 Nenamenska poraba sredstev

2.8.1 Opis nesmotnosti

ARRS ni izvajala ustreznega nadzora pri raziskovalnih organizacijah o skladnosti raziskovalne opreme, ki jo je raziskovalna organizacija navedla v prijavi in katere nakup je ARRS sofinancirala, z raziskovalno opremo, ki jo je raziskovalna organizacija dejansko kupila. Na IMT Ljubljana smo preverili nakup raziskovalne opreme za določitev in napoved temperaturno odvisnih lastnosti in premen v kovinskih materialih. Ugotovili smo, da je IMT Ljubljana kupil raziskovalno opremo, ki je glede na konstrukcijske značilnosti in namembnost popolnoma različna od raziskovalne opreme, ki jo je navedel v prijavi na razpis za Paket 13 in za katero so bila odobrena proračunska sredstva. Za opremo, ki jo je IMT Ljubljana kupil na razpisu za Paket 13, je kandidiral in dobil sredstva na razpisu za Paket 14.

2.8.2 Izkazani popravljalni ukrepi

ARRS je v 51. členu pravilnika o postopkih, ki se nanaša na prekinitev izvajanja raziskovalne dejavnosti, določila pogoje, pod katerimi se lahko prekine nadaljnje izvajanje raziskovalne dejavnosti, odstopi od pogodbe ter zahteva vrnitev vseh že izplačanih sredstev z zakonitimi zamudnimi obrestmi.

2.8.3 Ocena popravljalnih ukrepov

Izkazani popravljalni ukrep ocenjujemo kot *nezadovoljiv*. Pravilnik o postopkih v 51. členu opredeljuje prekinitiv izvajanja raziskovalne dejavnosti. V 1. členu pravilnika o postopkih je namreč določeno, kaj je raziskovalna dejavnost in kaj so podporne dejavnosti. Raziskovalna dejavnost vključuje raziskovalne programe, temeljne, aplikativne in podoktorske raziskovalne projekte, mentorje oziroma usposabljanje mladih raziskovalcev v raziskovalnih organizacijah, mednarodno znanstveno sodelovanje ter uveljavljene raziskovalce iz tujine. Podporne dejavnosti pa vključujejo infrastrukturne programe, nakup raziskovalne opreme, znanstvene sestanke, nakup mednarodne znanstvene literature in baz podatkov ter osrednje specializirane informacijske centre. Nakup raziskovalne opreme je uvrščen med podporne dejavnosti, na katero se 51. člen pravilnika o postopkih ne nanaša.

2.9 Varstvo pravic prijaviteljev

2.9.1 Opis nesmotnosti

O rezultatih izbora na javnih razpisih je ARRS obvestila prijavitelje raziskovalnih projektov oziroma programov. ARRS je prijaviteljem posredovala obvestilo o prvi in drugi fazi izbora prijav. Prijavitelji so se lahko pritožili zoper sklep upravnega odbora. Predmet pritožbe je bila lahko pomota in kršitev postopka izbora. Predmet pritožbe pa niso mogli biti pogoji, kriteriji in merila za ocenjevanje prijav in tudi ne ocena recenzentov. Ocena recenzenta oziroma ocena predloga raziskovalnega programa je bila lahko predmet pritožbe le, če se je prijavitelj skliceval na kršitev postopka izbora. Takšna ureditev je omogočala razmeroma hitro odločanje in razdelitev sredstev, vendar ni zagotavljala evropsko primerljivega varstva pravice prijaviteljev z institutom varuha pravic prijaviteljev (rapporteur).

2.9.2 Izkazani popravljalni ukrepi

ARRS je ministra, pristojnega za znanost, z dopisom opozorila o nujnosti priprave sprememb Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti, s katerimi bi zagotovili tudi evropsko primerljivo varstvo pravic prijaviteljev v postopkih obravnave iz vsebinskih razlogov z vzpostavitvijo instituta varuha pravic prijaviteljev (rapporteur).

2.9.3 Ocena popravljalnih ukrepov

Izkazane popravljalne ukrepe ocenjujemo kot *zadovoljive*. ARRS je opozorila pristojnega predlagatelja sprememb Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti o nujnosti priprave sprememb. Spremembe Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti naj bi, poleg že vzpostavljene možnosti pritožbe iz postopkovnih razlogov, zagotovile tudi evropsko primerljivo varstvo pravic prijaviteljev v postopkih obravnave iz vsebinskih razlogov z vzpostavitvijo instituta varuha pravic prijaviteljev (rapporteur).

2.10 Sklenitev aneksov k pogodbam za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme

2.10.1 Opis nesmotnosti

Pogodbe, ki jih je ARRS sklepala na osnovi razpisa za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme, je ARRS lahko prekinila, če so bila sredstva porabljena nenamensko. ARRS bi morala zahtevati tudi vračilo izplačanih sredstev, če bi ugotovila, da so bila sredstva nenamensko porabljena.

2.10.2 Izkazani popravljalni ukrepi

ARRS je dopolnila besedilo tipske pogodbe tako, da je v 5. člen dodala naslednjo dopolnitev: "Če se pri nakupu raziskovalne opreme ali po njegovem zaključku ugotovi, da sredstva za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme, določena s to pogodbo, niso bila namensko porabljena v skladu s predpisi in to pogodbo, agencija odstopi od pogodbe in zahteva vrnitev izplačanih sredstev skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi. Če pride do nepravilnosti pri zagotavljanju storitev oziroma uporabe raziskovalne opreme drugim raziskovalnim organizacijam, je izvajalec dolžan nepravilnosti odpraviti v roku, ki ga določi agencija, v nasprotnem primeru pa vrniti izplačana sredstva skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi. Če se ugotovi, da nakupa raziskovalne opreme ne bo mogoče v celoti izvesti zaradi objektivnih okoliščin, se nadaljnje izvajanje pogodbe prekine, izvajalec pa v tem primeru ni dolžan vrniti že izplačanih sredstev".

ARRS je k pogodbam, ki so bile sklenjene za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme – Paket 14, sklenila anekse s prejemniki sredstev in vključila tudi določilo o vračilu sredstev, če bi bila nenamensko uporabljena.

2.10.3 Ocena popravljalnih ukrepov

Izkazane popravljalne ukrepe ocenjujemo kot *zadovoljive*, ker je ARRS sklenila s prejemniki sredstev za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme – Paket 14 anekse k pogodbam o sofinanciranju nakupa raziskovalne opreme. V anekse k pogodbam je, poleg odstopa od pogodbe, vključila tudi določilo o vrnitvi vseh že izplačanih sredstev z zakonitimi zamudnimi obrestmi, če bi se sredstva za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme, določena s pogodbo, nenamensko uporabila.

2.11 Vračilo sredstev zaradi nenamenske porabe sredstev

2.11.1 Opis nesmotnosti

ARRS ni izvajala ustreznega nadzora pri raziskovalnih organizacijah o skladnosti raziskovalne opreme, ki jo je raziskovalna organizacija navedla v prijavi in katere nakup je ARRS sofinancirala, z raziskovalno opremo, ki jo je raziskovalna organizacija dejansko kupila. IMT Ljubljana je kupila raziskovalno opremo, ki je glede na konstrukcijske značilnosti in namembnost popolnoma različna od raziskovalne opreme, ki jo je navedla v prijavi na razpis za Paket 13 in za katero so ji bila odobrena proračunska sredstva. Za opremo,

ki jo je raziskovalna organizacija kupila na razpisu za Paket 13, je kandidirala in dobila sredstva na razpisu za Paket 14.

2.11.2 Izkazani popravljalni ukrepi

ARRS je od IMT Ljubljana zahtevala vračilo sredstev v znesku 37.854,08 evra zaradi nenamenske porabe. IMT Ljubljana je zahtevani znesek 15. 12. 2010 nakazal ARRS, ARRS pa v proračun Republike Slovenije.

2.11.3 Ocena popravljalnih ukrepov

Izkazane popravljalne ukrepe ocenjujemo kot *zadovoljive*, ker je ARRS zahtevala od raziskovalne organizacije vračilo 37.854,08 evra zaradi nenamenske porabe sredstev po pogodbi o sofinanciranju nakupa opreme in jih 15. 12. 2010 nakazala v proračun Republike Slovenije.

2.12 Izvajanje neposrednih kontrol pri raziskovalnih organizacijah

2.12.1 Opis nesmotnosti

Pravilnik o (so)financiranju temeljnih, aplikativnih in podoktorskih raziskovalnih projektov⁷ (v nadaljevanju: pravilnik o sofinanciranju projektov) je določal podlago za izvajanje nadzora izvajanja raziskovalnih projektov, tudi z obiski pri raziskovalnih organizacijah, vendar ARRS teh ni izvajala, razen izjemoma. Pravilnik o ocenjevanju in financiranju raziskovalnih in infrastrukturnih programov⁸ (v nadaljevanju: pravilnik o ocenjevanju programov) pri raziskovalnih programih te možnosti ni določal, vendar ARRS tega tudi ni uredila v sklenjenih pogodbah. Po pogodbi je moral izvajalec na zahtevo ARRS omogočiti vpogled v dokumentacijo raziskovalnih projektov in programov. V splošnih aktih ali v pogodbi pa ni bila urejena pravica ARRS, da bi izvedla kontrolo z zunanjimi strokovnjaki, ki bi lahko podali strokovno mnenje o skladnosti izvajanja raziskovalnega programa oziroma projekta s pogodbo.

ARRS ni zagotovila zadostnega nadzora nad porabo sredstev pri raziskovalnih organizacijah. Pri pregledu porabe sredstev raziskovalnih projektov in raziskovalnih programov smo ugotovili, da vse raziskovalne organizacije niso porabile sredstev za materialne stroške in amortizacijo v zneskih, kot jim jih je ARRS nakazala, oziroma jih niso porabile v celoti v tistem obdobju, za katero so bila nakazana. Na dinamiko porabe sredstev med letom pri raziskovalnih organizacijah lahko vplivajo tudi nepredvidene okoliščine (odsotnosti raziskovalcev in podobno) in čas sklenitve pogodbe, ki povzročijo zamik porabe sredstev. Ocenili smo, da raziskovalne organizacije med izvajanjem raziskovalnih projektov in programov za materialne stroške in amortizacijo niso porabile 895.402 evrov.

ARRS v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni opravila neposrednih kontrol namenske porabe sredstev za raziskovalne projekte in programe pri izvajalcih. ARRS je pri raziskovalnih organizacijah začela izvajati kontrole v septembru 2009 po programskih skupinah. Razlog za izvedbo kontrole je bila ugotovitev ARRS

⁷ Uradni list RS, št. 73/06, 23/09, 41/09.

⁸ Uradni list RS, št. 23/08, 23/09.

o bistvenem odstopanju od namenske porabe sredstev. Izvedene kontrole ARRS v septembru 2009 smo ocenili kot pozitiven prispevek k boljšemu spremljanju porabe proračunskih sredstev, vendar bi morala sprejeti še več ukrepov za izboljšanje načina poročanja izvajalcev.

2.12.2 Izkazani popravljalni ukrepi

ARRS je v decembru 2010 v sodelovanju z revizijsko družbo pričela z izvajanjem nadzora namenske porabe sredstev pri raziskovalnih organizacijah. ARRS je raziskovalne organizacije obvestila, da morajo pripraviti gradivo, ki bo podlaga za izvajanje nadzora. Raziskovalne organizacije so morale pripraviti knjigovodske listine, ki so bile osnova za evidentiranje stroškov oziroma prihodkov posameznega projekta. ARRS jih je tudi opozorila, da bodo morale sredstva, ki niso bila porabljena, vrniti v roku dveh mesecev po zaključku nadzora.

2.12.3 Ocena popravljalnih ukrepov

Izkazane popravljalne ukrepe ocenjujemo kot *zadovoljive*, ker je ARRS začela izvajati neposredne kontrole pri raziskovalnih organizacijah. Raziskovalne organizacije so morale pred izvedbo kontrol pripraviti knjigovodske listine, ki so bile osnova za evidentiranje stroškov oziroma prihodkov na posameznem projektu, to je račune za stroške materiala in storitev, podlage za stroške dela projekta in za stroške amortizacije projekta.

3. MNENJE O IZKAZANIH POPRAVLJALNIH UKREPIH

Pregledali smo odzivno poročilo, ki ga je na podlagi zahteve iz revizijskega poročila o pravilnosti in smotnosti poslovanja Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v letu 2008 in prvi polovici leta 2009 izdelala ARRS. Ocenili smo, da je odzivno poročilo, ki ga je s podpisom in pečatom potrdil dr. Franci Demšar, direktor ARRS, verodostojno.

Zadovoljivost izkazanih popravljalnih ukrepov smo ocenili na podlagi posredovanega opisa ukrepov in predložene dokumentacije ARRS. Menimo, da smo pridobili zadostne in ustrezne podlage in dokaze, da lahko podamo oceno o zadovoljivosti izkazanih ukrepov.

S popravljalnimi ukrepi, ki jih je ARRS izkazala za ugotovljene nepravilnosti in nesmotnosti na področju sofinanciranja raziskovalne dejavnosti, so bile nekatere nepravilnosti in nesmotnosti odpravljene, vendar ne vse in nekatere ne v zadovoljivi meri.

Ocenjujemo, da so *zadovoljivi* ukrepi, ki jih je sprejela ARRS za odpravo nepravilnosti in ugotovljenih nesmotnosti pri sofinanciranju raziskovalne dejavnosti v letu 2008 in v prvi polovici leta 2009, in se nanašajo na določitev cene raziskovalne ure, analizo raziskovalnih področji, ureditev konflikta interesa, ki se nanaša na posredovanje ocene raziskovalnega projekta, nezdružljivost funkcij recenzenta in člana strokovnega telesa, nezdružljivost kandidiranja z raziskovalnim projektom na razpisu s funkcijo recenzenta, ocenjevanje letnih poročil, upoštevanje nabora recenzentov, ki ga določi ZSA, izpolnjevanje pogojev za recenzenta, določitev sestave ocenjevalne skupine ter pristojnosti upravnega odbora in ZSA, oblikovanje cene za uporabo raziskovalne opreme, ki se nanaša na sprejem navodil, ki to področje urejajo, evidenco izkoriščenosti raziskovalne opreme, ki se nanaša na vzpostavitev evidence na spletni strani, postopek ocenjevanja vlog, ki se nanaša na uporabo meril za izbor na način, da je ključni kriterij za določitev meril kakovost izbire, ocenjevalce raziskovalnih programov, začetek procesa ureditve varstva pravic prijaviteljev, sklenitev aneksov k pogodbam o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme, vračilo sredstev zaradi nenamenske porabe in izvajanje neposrednih kontrol pri raziskovalnih organizacijah.

Hkrati pa ocenjujemo, da so *delno zadovoljivi* ukrepi ARRS za odpravo ugotovljenih nesmotnosti, ki se nanašajo na ureditev konfliktov interesov pri ocenjevanju letnih poročil, če vodja projekta navede, da ne želi, da bi določen recenzent ocenjeval njegovo poročilo; obveznost, da je recenzent strokovnjak za področje, ki ga ocenjuje, in na obveznost, da vloge ne bo ocenjeval recenzent s področja, na katerega se nanaša vloga; oblikovanje cene za uporabo raziskovalne opreme, ker Navodila za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme, obveščanje in poročanje o uporabi raziskovalne opreme ni objavila v Uradnem listu Republike Slovenije; evidenco izkoriščenosti raziskovalne opreme, ki so jo vzpostavili na spletni strani ARRS in ni ustrezna, ker sta za uporabo raziskovalne opreme navedeni dve različni ceni;

postopek ocenjevanja vlog, ker ARRS ni upoštevala zahteve, da mora biti ocena ocenjevalca temeljno načelo pri izboru raziskovalnih programov in projektov za sofinanciranje.

Ocenjujemo tudi, da je *nezadovoljiv* ukrep ARRS za odpravo ugotovljenih nesmotrnosti pri določitvi sankcije za nenamensko porabo sredstev, ki je ARRS ni uredila za področje sofinanciranja nakupa raziskovalne opreme.

4. OVREDNOTENJE NEZADOVOLJIVO IN DELNO ZADOVOLJIVO ODPRAVLJENIH NESMOTRNOSTI

Nesmotrnost, za katero v odzivnem poročilu niso izkazani zadovoljivi ukrepi, se nanaša na določitev ravnanja pri nenamenski porabi sredstev. Nesmotrnosti, za katere so v odzivnem poročilu izkazani delno zadovoljivi ukrepi, se nanašajo na ureditev konflikta interesov, oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme, evidenco izkoriščenosti raziskovalne opreme in postopek ocenjevanja vlog.

Nesmotrnost, za katero ARRS v točki 2.8 ni izkazala zadovoljivega popravljalnega ukrepa, se nanaša na določitev ravnanja pri nenamenski porabi sredstev. ARRS je navedla, da je v 51. členu Pravilnika o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanja izvajanja raziskovalne dejavnosti, ki se nanaša na prekinitev izvajanja raziskovalne dejavnosti, določila pogoje, pod katerimi se lahko prekine nadaljnje izvajanje raziskovalne dejavnosti, odstopi od pogodbe ter zahteva vrnitev vseh že izplačanih sredstev z zakonitimi zamudnimi obrestmi. Določila 51. člena se v povezavi s 1. členom Pravilnika o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanja izvajanja raziskovalne dejavnosti nanašajo le na prekinitev izvajanja raziskovalne dejavnosti, če prejemnik sredstva nenamensko porabi, ne nanašajo pa se na prekinitev pogodbe in vračilo sredstev namenjenih za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme.

Pri ovrednotenju nezadovoljivo odpravljene nesmotrnosti smo zavzeli stališče, da bi morala ARRS enotno urediti sankcioniranje nenamenske porabe sredstev, ki bi veljala za porabo vseh proračunskih sredstev, dodeljenih prek ARRS.

Nesmotrnost, za katero ARRS v točki 2.3 ni izkazala v celoti zadovoljivega popravljalnega ukrepa, se nanaša na ureditev konflikta interesov. ARRS je sicer spremenila nekatera določila v Pravilniku o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanja izvajanja raziskovalne dejavnosti in Pravilniku o delovanju stalnih in občasnih strokovnih teles za področje raziskovalne dejavnosti, vendar s tem še vedno ne bo v celoti preprečila konflikta interesov. Konflikta interesov, ki se nanaša na to, da letno poročilo ocenjuje recenzent, za katerega vodja raziskovalnega projekta navede, da ne želi, da bi bil recenzent njegovega raziskovalnega projekta, ARRS ni uredila. ARRS je navedla, da letna in zaključna poročila ocenjujejo člani znanstvenih svetov ved, ki so imenovani za določeno obdobje, zato ocenjujemo, da zamenjava ocenjevalca, ni izvedljiva. V odzivnem poročilu je ARRS navedla, da je preprečevanje konflikta interesov pri ocenjevanju vlog uredila z določili 13. in 14. člena Pravilnika o delovanju stalnih in občasnih strokovnih teles za področje raziskovalne dejavnosti ter 24. člena Pravilnika o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanja izvajanja raziskovalne dejavnosti. Kljub temu še vedno obstaja tveganje, da vloge ne bo ocenjeval strokovnjak za področje, ki ga ocenjuje, in panel ne bo mogel upoštevati ocen. Tudi na področju, ki se nanaša na konflikt interesov pri imenovanju recenzentov za ocenjevanje vlog, kljub

določilom v pravilnikih ARRS še vedno obstaja tveganje, da vloge ne bo ocenjeval recenzent s področja, na katerega se nanaša vloga.

Pri ovrednotenju delno zadovoljivo odpravljene nesmotnosti smo zavzeli stališče, da bi morala ARRS bolj preprečevati nastanek vseh situacij konflikta interesa, ki smo jih razkrili v revizijskem poročilu.

Nesmotnost, za katero ARRS v točki 2.4 ni izkazala v celoti zadovoljivega popravljalnega ukrepa, se nanaša na oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme. Upravni odbor ARRS je sprejel Navodilo za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme, obveščanje in poročanje o uporabi raziskovalne opreme, vendar ga je ARRS objavila le na spletni strani, čeprav bi ga morala, kot določa 43. člen Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti, objaviti v Uradnem listu Republike Slovenije.

Pri ovrednotenju delno zadovoljivo odpravljene nesmotnosti smo upoštevali stališče iz našega revizijskega poročila, da bi morala ARRS splošne akte objavljati tako, kot določa Zakon o raziskovalni in razvojni dejavnosti.

Nesmotnost, za katero ARRS v točki 2.5 ni izkazala v celoti zadovoljivega popravljalnega ukrepa, se nanaša na evidenco izkoriščenosti raziskovalne opreme. ARRS je na spletni strani Instituta informacijskih znanosti, Maribor v okviru informacijskega sistema SICRIS začela v letu 2009 vzpostavljati evidenco raziskovalne opreme, ki jo je sofinancirala. Ta evidenca vsebuje podatke o nazivu opreme, letu nabave, vrednosti opreme, namembnosti opreme in o dostopu do opreme. Evidenca ni enotna, saj le za nekatero opremo vsebuje tudi ceno za uporabo opreme. Poleg tega za raziskovalno opremo obstoja še druga evidenca, evidenca na spletni strani ARRS, ki vsebuje take podatke kot evidenca v informacijskem sistemu SICRIS, ter še dodatne podatke, in sicer ceno za uporabo raziskovalne opreme, strukturo lastne cene, letno stopnjo izkoriščenosti opreme, stopnjo odpisanosti opreme in mesečne podatke o izkoriščenosti opreme. Evidenca v nekateri primerih vsebuje, poleg podatka o ceni za uporabo raziskovalne opreme, podatek o ceni tudi v stolpcu "Opis postopka dostopa do opreme", ki je povzet po evidenci SICRIS. Obe ceni pa se zelo razlikujeta. Del podatkov, ki izhajajo iz evidence v SICRIS, ni v skladu z določilom iz navodila o oblikovanju cen za uporabo raziskovalne opreme o tem, da je cena uporabe lahko enaka ali nižja od lastne cene.

ARRS ni dopolnila obstoječe evidence o financirani opremi, ampak je vzpostavila na spletni strani novo evidenco, ki pa ne vsebuje usklajenih podatkov in ne upošteva določil Navodila za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme, obveščanje in poročanje o uporabi raziskovalne opreme. Poleg tega pa sta pri nekateri raziskovalni opremi za njeno uporabo objavljeni dve različni ceni.

Pri ovrednotenju delno zadovoljivo odpravljene nesmotnosti smo upoštevali, da bi morala ARRS vzpostaviti enotno evidenco o raziskovalni opremi, ki jo je sofinancirala.

Nesmotnost, za katero ARRS v točki 2.6 ni izkazala v celoti zadovoljivega popravljalnega ukrepa, se nanaša na postopek ocenjevanja vlog, in sicer na opredelitev načina ravnanja strokovnih teles, če so ugotovljene večje razlike med ocenami pri ocenjevanju raziskovalnih projektov in programov ob upoštevanju ocene ocenjevalca kot temeljnega načela izbora.

Pri ravnanju strokovnih teles, kadar so ugotovljene večje razlike med ocenami, je ARRS opredelila pojem večje razlike med ocenami pri ocenjevanju in način ravnanja strokovnih teles, ni pa v celoti izpolnila

zahteve, da mora biti ocena ocenjevalca temeljno načelo pri izboru raziskovalnih programov in projektov za sofinanciranje. Pravilnik o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanja izvajanja raziskovalne dejavnosti namreč določa (sedmi odstavek 68. člena, tretji odstavek 86. člena in šesti odstavek 88. člena), da se kot ocena lahko upošteva povprečje ocen recenzentov, ali pa njihova najboljša ali najslabša ocena.

Pri ovrednotenju delno zadovoljivo odpravljene nesmotnosti smo upoštevali, da bi morala imeti pri oceni programov in projektov za sofinanciranje večjo težo ocena recenzentov oziroma, da ARRS pri večjih odstopanjih med ocenami upošteva le povprečno oceno in ne tudi najslabše ali najboljše med njimi.

Ocenjujemo, da nesmotnost, ki ni bila odpravljena, in nesmotnosti, ki so bile delno zadovoljivo odpravljene, ne po naravi in ne po kontekstu ne presegajo pomembnosti, ki je bila upoštevana v reviziji.

5. SKLEP O KRŠITVI OBVEZNOSTI DOBREGA POSLOVANJA

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije je izkazala nezadovoljiv popravljalni ukrep za odpravo nesmotnosti v točki 2.8 ter delno zadovoljive popravljalne ukrepe za odpravo nesmotnosti, opisanih v točkah 2.3, 2.4, 2.5 in 2.6 tega poročila.

S tem je v skladu z določbami petega odstavka 29. člena Zakona o računskem sodišču in prvega odstavka 37. člena Poslovnika Računskega sodišča Republike Slovenije kršila obveznost dobrega poslovanja.

Številka: 1210-6/2009/67
Ljubljana, 28. aprila 2011

Dr. Igor Šoltes,
generalni državni revizor

Poslano:

1. Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, priporočeno;
2. Državnemu zboru Republike Slovenije, priporočeno;
3. arhivu, tu.

Bdimo nad potmi javnega denarja

Računsko sodišče Republike Slovenije / The Court of Audit of the Republic of Slovenia
Slovenska cesta 50, 1000 Ljubljana, Slovenija • tel.: +386 (0) 1 478 58 00 • fax: +386 (0) 1 478 58 91
sloaud@rs-rs.si • www.rs-rs.si

Enota Maribor / Maribor Office
Ulica heroja Bračiča 6, 2000 Maribor, Slovenija • tel.: +386 (0) 2 250 58 80 • fax: +386 (0) 2 250 58 96